

MESİHÎ'NİN BİR FETİH-NAMESİ

İ. Çetin DERDİYOK

ÇÜ Fen-Edebiyat Fakültesi
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
cderdiyok@cu.edu.tr

ÖZET

Bu yazıda XV. yüzyıl şâirlerinden Mesîhî'nin Gül-i Sad-berg adlı münşeât türündeki eserinde birinci sırada yer alan, Mısır'ın fethini haber veren fethiye türündeki mektup örneği incelenmiştir. Arap harfli asıl metnin transkripsiyonu yapıldıktan sonra metin biçim, içerik, dil ve anlatım yönünden değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Mesîhî, Gül-i Sad-berg, münşeât, fetih-name, ilam-name, mektup, Mısır'ın fethi, XV. yüzyıl Türk nesri.

ABSTRACT

In this paper, a sample letter in the style of conquest which informs the conquest of Egypt was analysed. It was written by Mesîhi in the XVth century and appeared in the first chapter in his book titled as Gül-i Sad-Berg. First of all, the letter was transcribed into Turkish Alphabet, and then was analysed in terms of its context, style, language and narration.

Key Words: Mesîhî, Gül-i Sad-berg, letter, the style of conquest, the conquest of Egypt, Turk prose in XVth century.

GİRİŞ

Yavuz Sultan Selim, Mısır'ı fethettikten sonra gerek yabancı ülkelerin hükümdarlarına gerekse İstanbul'a fethi ve zaferi bildiren mektuplar yollamıştı. Bu mektupların bir benzeri, doktora tezi olarak hazırladığımız XV. yüzyıl şâirlerinden Mesîhî'nin mektup örneklerinden oluşan *Gül-i Sad-berg* adlı eserinde birinci mektup örneği olarak yer alıyor. (Derdiyok, 1994: 156-159) Aslı Arap harfli olan metnin, önce transkripsiyonu yapılmış, sonra biçim, içerik, dil ve anlatım bakımından incelenmiştir. Ayrıca konunun daha iyi anlaşılabilmesi için mektubun transkripsiyonlu metni, günümüz Türkçesine çevirisi ve metindeki sözcüklerden oluşturulan bir sözlük incelemenin sonuna eklenmiştir. Yine herhangi bir okuma hatasına karşı asıl metnin fotoğrafları, incelemenin sonuna eklenmiştir.

a) Biçim:

Eski kültür ve edebiyatımızdaki mektuplarda *elkâb*, *ibtida*, *tahallüs*, *talep*, *intiha*, *dua* ve *imza* olmak üzere başlıca yedi kısım bulunmaktadır. Mektupların en başında bulunan, hitap edilen kişinin mevki, makam ve derecesini veya unvanını belirten sözcüklerden oluşan kısma *elkâb* denir. *Cenâb-ı ma'âl-me'âb*, *e'âlî-nişâb-ı kâim-bahş u kâim-yâb* gibi sözcüklerin yer aldığı bu kısım, daha çok yüksek mevkide bulunan kimselere yazılmış mektuplarda görülüyor. (Derdiyok, 1994: 54-56) İnceleme konumuz olan mektupta *elkâb* bulunmamaktadır.

İbtida ise mektubun başlangıç kısmıdır. *Elkâbdan* sonra gelir, *Envâ-ı dürer-i gürer-i şinâyât-ı Rabbâniye ve ecnâs-ı cevâhir-i zevâhir-i Sübhâniye ki...* gibi daha çok selam ve saygı sözlerinden oluşur. (Derdiyok, 1994: 56-57)

Mesîhî'nin Mısır fethini bildiren mektubuna baktığımız zaman en başta besmeleyle başladığını, Hz. Peygamber'e ve yakınlarına selam verildiğini görüyoruz. Bundan sonra yazanın kendisini hakir gördüğü, yazılanı yücelttiği selam ve saygı sözlerinden oluşan *ibtida* diyebileceğimiz kısım geliyor. Fakat kasidelerdeki *girizgaha* benzeyen asıl konuya girişin yapıldığı *tahallüs* kısmına özgü sözler, metnimizde görülmemekte, 3. ve 4. paragrafta konuya doğrudan girilerek Mısır'da meydana gelen olaylar, yapılan işler haber verilmektedir. Mektuplarda tahallüsten sonra gelen bu kısma daha çok isteğin belirtilmesi nedeniyle *talep* adı verilir fakat inceleme konumuz olan metninde bir talep söz konusu değildir. Metnimizin bir *ilam-name* veya *fetih-name* olması nedeniyle biz bu kısma *haber* bölümü diyebiliriz..

Eski kültürümüze ait mektuplarda asıl konudan sonra mektubun bittiğini belirten sözlerin bulunduğu *intiha* kısmı gelir. Burada genel olarak *Bâkî*, *Bâkî'd-duâ*, *Bâkî fermân sultânumuñdur* gibi sözler yer alır. Metnimizde de *Bâkî*. *Çün gârağ temhîd-i bünyân-ı durâ ve teşyîd-i erkân-ı senâdur. Bu miqdâr ile iktifâ olındı* sözleriyle mektubun bittiği belirtilmektedir.

Mektubun sonunda genel olarak dua kısmı bulunur. Bu kısımda mektubun yazıldığı kişiye dua edilir. Metninde de *Âftâb-ı ma'delet ber-memâlik-i rub'-ı meskûn tâbân u dirahşân bād bi-Rabbi'l-'ibād ilā yevmi't-tenâdd* sözleriyle, Tanrı'nın izniyle padişahın adalet güneşinin, yeryüzünde kıyamet gününe dek parlaması istenmekte, mektup bu sözlerle sona ermektedir.

Mektuplarda bir de yazanın adının belirtildiği imza kısmı vardır. Metnimizde şair Mesîhî'nin adı *Efkârü'l-'ibād Mesîhî-i dervîş-nihâd* ibaresi içinde yer almaktadır.

b) İçerik:

Mektup, başlığından ve işlediği konudan da anlaşılacağı gibi haber, bilgi vermesi yönüyle eski kültür ve edebiyatımızda *ilam-name* denilen mektup türüne girmektedir. İlam-nameler, genel olarak meydana gelen bir olay veya durum hakkında bilgi veren mektuplardır. Bir şairin şiirlerinin beğenilmesi sonucu devlet katında ilerlemesi, yiğit

bir beyin ölümü, devlet yöneticileri ve bilginlerin genel durumu, bir yerin fethi bu mektupların konusudur. İnceleme konumuz olan mektupta da Mısır'ın fethi haber veriliyor. Bu nedenle bu mektubu, mektup çeşitlerinden ilam-namelere dahil etmek gerekir. Nitekim Mesîhî, mektubunun intihâ bölümünde bu bilgiyi *ilam etmenin kendisine farz olduğunu*, ilam sözünü kullanarak belirtiyor.

Mesîhî'nin mektubu, ilam-name türüne giren bir mektup olmasına rağmen aynı zamanda *fetih-name* veya *zafer-name* diye de adlandırılabilir. Nitekim incelediğimiz mektubun Hacı Selim Ağa Kütüphanesi nüshasının başında *Fethiyye-i Mülk-i Misr* ibaresi bulunmaktadır. Süleymaniye, Gazi Husrev Begova ve Çorum kütüphaneleri nüshalarında ise bu ibare yer almamakta, bir nüsha farkı olarak karşımıza çıkmaktadır. Fakat Hacı Selim Ağa nüshasındaki bu ibare, eski kültürümüzde bu mektubun fetihname olarak değerlendirildiğini bize göstermesi bakımından önemlidir.

Mektupta anlatılanlar, tarih kaynaklarıyla da uygunluk gösteriyor. Konuyla ilgili olarak baktığımız kaynaklarda mektuptaki bilgilerle çelişkili herhangi bir bilgiyle karşılaşmadık. Yavuz'un Mısır'ı fethini kaynaklardan yararlanarak şöyle özetleyebiliriz:

Yavuz Sultan Selim'in Şah İsmail'le savaşı esnasında Şah İsmail'e yardım için harekete geçen Memlûk sultanı Kansu Gavri Halep'e gelmişti. Yavuz, Gavri'ye Şah İsmail'e karşı birleşmeyi teklif etti. Bunun üzerine Memlûkler Şah İsmail'e yardım etmekten vaz geçtiler. Fakat Sinan Paşa padişahın emriyle Diyarbakır'a gitmek üzere yola çıkmıştı. Fırat'ı geçmek için Memlûklerden izin istemesine rağmen izin verilmedi. Bunun üzerine Yavuz, donanmasını Suriye sahillerine gönderdi. Kendisi de Halep'e doğru yola çıktı. 24 Ağustos 1516'da Merc-i Dâbık'ta iki taraf karşılaştı. Memlûk ordusu bozguna uğradı. Kansu Gavri'nin yerine vekil tayin ettiği Tomanbay komutasındaki Memlûk ordusu, yine 22 Ocak 1917'de başlayan Ridâniye muharebesinde de bozguna uğradı. Tomanbay kaçtı. Sonra yakalandı ve Kahire'de idam edildi. Tomanbay'ın idamıyla Mısır tamamen fethedilmiş oldu. Yavuz Sultan Selim, daha önceki zaferlerinde olduğu gibi yabancı hükümdarlara ve İstanbul'a fetih-nameler, zafer-nameler gönderdi. (Uzunçarşılı, 1983: 281-292).

Önce de belirttiğimiz gibi bu mektup, Mısır'ın fethini bildirmesi bakımında bir fetih-name örneğidir. Fetih-namelerde bilindiği gibi kazanılan ve ele geçirilen yerlerle ilgili olarak yapılan mücadele, varılan sonuç, güzel ve etkili sözlerle övücü bir biçimde anlatılır. (Pala, 1989: 171) Nitekim bu özellikler Mesîhî'nin mektubunda da görülmektedir:

Mesîhî, Kur'an'ın fetihle ilgili *Rûm* suresinin 3., *Mâ'ide* suresinin 52. ve *Saf* suresinin 13. ayetlerinden iktibas yaparak fethin gerçekleştiğini haber veriyor. Daha sonra da tarihî kaynaklara da uygun olarak fethin gerçekleştiğini yazıyor. Mektuptaki bilgilere göre asi firavunların, yani Mısırlıların insanı dehşete düşüren kötülükleri ve Kıpçakların zulümleri kökten kazınarak, Mısır toprakları, Hz. Muhammed'in hazineleri ve nimetleriyle ganimetlendirilmiş, rahat ve huzurlu bir yer haline getirilmiştir.

Mesîhî, burada Yavuz'u *Siddik-misâl* diyerek de *Hz. Ebu Bekir*'e benzetiyor. Bu benzetmede Yavuz'un halifelîği almasının da rolü olsa gerektir. Nitekim İsmail

Hakkı Uzunçarşılı'nın *Osmanlı Tarihi*'nin II. cildinde (Uzunçarşılı, 1983: 281-292), Joseph von Hammer'in *Osmanlı Tarihi*'nin I. cildinde (Hammer, 1991: 391-404). Selâhattin Tansel'in *Yavuz Sultan Selim* adlı eserinde (Tansel, 1969: 123-190) ve Celâl-zâde Mustafa'nın *Selim-nâmesi*'nde (Uğur-Çuhadar, 1990: 403-440) bu olaylar ayrıntılı biçimde anlatılmaktadır.

Mesîhî, bu bilgileri verdikten sonra, padişahın bayraklarının doğuda ve batıda daimi olması ve Allah'ın ayetlerinin de doğu ve batı memleketlerinde sonsuza dek yazılması dileğinde bulunuyor.

Daha sonra bu hayırlı haberi veren ilam mektubunu yazmanın kendisine farz olduğunu, yani kaçınılmaz bir görev olduğunu belirttikten sonra yüksek makamdaki bir kişiye gönderildiğini belirtiyor. Bütün isteğinin de yalnızca iltifat sözlerini içirmek olduğunu açıkça yazıyor.

En sonunda yine dua sözleriyle mektubunu bitiriyor.

Kısacası Mesîhî'nin, ilam-name biçiminde yazdığı, Mısır'ın fethini anlatan bu mektubu, fetih olayını anlatması ve bildirmesi yönüyle bir fetih-name olarak değerlendirebiliriz.

c) Dil ve Anlatım:

Günümüz harflerine çevrilmiş metninde de görülebileceği gibi mektubun dili, Arapça, Farsça sözcük ve tamlamalarla yüklüdür. Öyle ki bazı fiillerin ve eklerin dışında Türkçe sözcük yok gibidir. Üstelik nesir kafiyesi dediğimiz *seci*'nin bol miktarda kullanıldığı sanatlı bir anlatım da söz konusudur.

Mektupta geçen Türkçe sözlerin tamamı ikinci paragraftaki *oldur*, *yetişdürüp*, *eyledi*, üçüncü paragraftaki *ol*, *kılmup*, *olmuş*, dördüncü paragraftaki *olup*, *ola*, beşinci paragraftaki *bu*, *olduğı*, *cihet-den*, felek-mikdâr-a, melik-iktidâr-a, *olındı*, *ile*, *ola* sözcük ve ekleriyle dua kısmındaki *olındı* sözüyle *senâ-dur* sözcüğündeki eklerden oluşmaktadır. Mektupta yer alan 273 sözcükten yalnızca 12'si Türkçedir, dört de Türkçe ek bulunmaktadır.

Mektuptaki sanatlı anlatım da hemen göze çarpmaktadır. Bu anlatım tarzı, mektubun ilk cümlelerinden başlayıp sonuna dek sürmektedir. Örneğin ikinci paragrafın ilk cümlesini alt alta yazacak olursak cümle sonlarındaki kafiye hemen göze çarpar. Buna daha önce de belirttiğimiz gibi nesirde yapılan kafiye, *seci*' denmektedir.

vâzi cebheti'l-ubüdiyyet 'alâ arzî't-tezellül ve'd-çarâ'at
ve eşeri şafhati'r-rıkkıyyet ve't-ğâ'at
'ale's-süddeti's-sedîdeti's-seniyye
ve'l-atebeti'l-aliye
'Ale'l-âdeti'l-me'lüfe
ve'l-kaziyyeti'l-ma'rûfe

Eski edebiyatımızda usta münşiler, yukarıdaki örnekte görüldüğü gibi, kafiye yaptıkları bu sözcüklerin vezin bakımından da birbirlerine uygun olmasına dikkat ederlerdi. Örneğin *me'lûf* ve *ma'rûf* sözleri *ism-i mef'ûl* vezninde yazılmıştır. Bu özellikleri mektup metninin hemen her cümlesinde görmek mümkündür.

Son olarak mektubun *imza* kısmındaki şu cümleyi de örnek verebiliriz:

Efkârü'l-ıbâd

Mesîhî-i dervîş-nihâd

Mektupta edebî sanatlardan da yararlanıldığı görülmüyor. Örneğin firavunlar sözüyle Mısırlılar kastedilerek istiare yapılmıştır. Ayrıca Yavuz, Mısır topraklarında Hz. Peygamber'in kanunlarını geçerli kılarak huzuru sağlaması bakımından halife *Ebu Bekir*'e benzetilmiştir. Bu benzetmeler anlatımı daha canlı ve güçlü kılmaktadır. Yine Kur'an'dan ayetler alınarak iktibas yapılmış, olay daha etkili ve çarpıcı bir biçimde verilmiştir.

Kısacası incelemeye çalıştığımız bu mektup, dil ve anlatım bakımından oldukça sanatlı bir özellik göstermektedir. Mesîhî'nin fetih-name niteliğindeki bu mektubunun da tipik bir süslü nesir örneği olduğunu söylemek mümkündür.

SONUÇ

Sonuç olarak incelemeye çalıştığımız Mesîhî'nin Gül-i Sad-berg adlı münşeât türündeki eserinin ilk mektubu, gerek biçim gerekse içerik açısından eski kültürümüze ait bir fetih-namedir. Biçim bakımından *elkâb* ve *tahallüs* kısımları eksik olsa da Mısır'ın Yavuz Sultan Selim tarafından fethini haber vermesi yönüyle ilam-name türündeki mektuplara dahil edilebilir. Mektubun dil ve anlatım bakımından dikkati çeken yönü, metnin neredeyse tamamının Arapça, Farsça sözcüklerden meydana gelmiş olmasıdır. Türkçe sözcükler daha çok bazı ekler ve fiillerle sınırlı kalmıştır.

METİN

FETHİYYE-İ MÜLK-İ MİŞR

Bi'smillāhi'r-raḥmani'r-raḥīm¹ ve'l-ḥamdü'lillāhi rabbi'l-ālemīn² ve's-şalātu alā Muhammedin ve ālihi ve şaḥbihi ecma'in.³

Ba'de vaż'i cebheti'l-ubūdiyyet alā arzi't-tezellül ve'd-ḍarā'at ve eşeri şafhati'r-rıkkıyyet ve't-tā'at ale's-süddeti's-sedīdeti's-seniyye ve'l-atebeti'l-aliye.

Alē'l-ādeti'l-me'lūfe ve'l-każiyyeti'l-ma'rūfe ḥuddāmu mevķifi'l-muḳaddesī ve nüvvābu meclisi'l-aḳdesī oldur ki mübeşşir-i beşā'ir-i ālem-i ğayb ber-tarz-ı zālike'l-Kitāb-ı lā-reyb sevāmi'i sükkān-ı sāye-i ma'dilete nidā-yı incāz-ı va'd-ı *seyāğlibūne*⁴ ahd-i *fe'asa'llāhu en yetiye bi'l-fethi*⁵ yetiştirüp, hikāyet-i hazā te'vīl-i rü'yāyı *min ḳablī bi-naşrun min Allāhi ve fethun ḳarīb*⁶ eyledi.

Ya'nī ol arāzi-i muḳaddese-i nebiyān, mezālīm-i Çerākise-i buğāt ve mevādd-ı maḥā'if-i Ferā'ine-i tuğāt bi'l-küllīye istişāl kılınup arz-ı Mışr ke-sā'irü'l-memāliki'l-mahrūsati'l-mer'ıyyeti Ḥazret-i Şiddīḳ mişāl *alā nebiyyinā ve aleyhi's-şalāti'llāhi'l-müte'āl*⁷ ḥizāne-i ḳışt-ı Muhammedī ve zaḥā'ir-i adl-i Aḥmedī birle müreffeh ü muğtenem kılınup bi-tetmīm *innā ce'alnāke ḫalīfeten fı'l-arḍ*⁸ vāḳi' olmış.

*El-ḥamdu li'llāhi'llezī*⁹ biyedihī melekūtu küllī şey'in¹⁰ feyūti'l-mülk¹¹ limen yeşā'¹² mübārek olup, hemişe rāyāt-ı hümāyūn-ı ğitī-sitānī ve āyāt-ı meymūn-ı cihān-bānī vü şehr-yārī arşa-i ḫafīḳında mansūb ve şafḫa-i maşrīḳında mektūb ola.

*Āmīn yā Rabbe'l-ālemīn ve bi-ḥurmeti Seyyidü'l-mürselin.*¹³ Çün bu 'abd-ı muḫliş ü dā'ī Mesīḫī-i Müteḫaşşışa bu āsāyiş-i istibşār u ālāyiş-istisrārı i'ālam ber-müciib-

¹ Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adıyla.

² Älemlerin sahibi Allah'a hamdolsun.

³ Hz. Muhammed'e, nesline ve sahabelerinin cümlesine selam olsun.

⁴ Kur'an, Sure XXX, Er-Rûm, ayet 3, *Halbuki onlar yenildikten sonra birkaç yıl içinde yeneceklerdir.*

⁵ Kur'an, Sure V, El-Mâ'ide, ayet 52, *Olabilir ki Allah fetih verir.*

⁶ Kur'an, Sure LXI, Es-Saf, ayet 13, *Allah tarafından yardım ve yakın zamanda da bir fetih ve muzafferiyettir.*

⁷ *Yüce Allah'ın rahmeti Hz. Peygamber'in ve onun üzerine olsun.*

⁸ Kur'an, Sure XXXVIII, Sad, ayet 26, *...Biz seni yeryüzüne halife yaptık.*

⁹ *Allah'a hamdolsun.*

¹⁰ Kur'an, Sure XXXVI, Yâsîn, ayet 83, *Her bir şeyin mutlak surette mülkiyetini elinde bulunduran...* Kur'an, Sure XXIII, El-Mü'minûn, ayet 88, *De ki her şeye tastamam malik olmak kimin elindedir? Ki o aman verir, kendisine ise aman verilmez.*

¹¹ Kur'an, Sure II, El-Bakara, ayet 247, *Allah mülkü dilediğine verir.*

¹² bk. dipnot 9.

i *emmā bi-ni'meti Rabbike feḥaddis*¹⁴ ve muḳteżā-yı *yuhubbi inne yerā eşerü'n-ni'meti 'abdehu*¹⁵ farz olduğı cihetden veşıka-i niyāz u 'ubūdiyyet ve şahīfe-i i'zāz u rıkkıyyet südde-i bār-gāh-ı felek-miḳdāra ve ḥademe-i der-gāh-ı mülk-iḳtidāra irsāl olındı. Mutazarrı'dur ki sem'ı-i iltifātı ile müşerrref ola.

Bāḳı. Çün ğaraż temhīd-i bünyān-ı du'ā ve teşyīd-i erkān-ı şenādur. Bu miḳdār ile iktifā olındı.

Āftāb-ı ma'delet ber-memālik-i rub'ı meskūn tābān u dıraḥşān bād bi-Rabbi'l-ıbād ilā yevmi't-tenādd.

Efkāru'l-ıbād Mesīḥi-i derviş-nihād (Derdıyok, 1994: 155-159)

METNİN GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİNE ÇEVİRİSİ

Esirgeyen bağışlayan Tanrı'nın adıyla. Âlemin Rabbine hamdolsun. Hz. Muhammed'e, soyuna, sahabelerinin cümlesine selam olsun.

Alçak ve rezil yeryüzüne kulluk yüzünü koyduktan ve o yüce eşik, ulu hakikat kapısına itaat ve sadakat sayfalarından oluşan eseri meydana getirdikten sonra âdet olduğu üzere ve bilinen hüküm gereğince mukaddes yerlerin hizmetkarları, mukaddes meclislerin vekilleri, Kur'an-ı Kerim'de haber verilen gayb âleminin müjdecileri, adaletin gölgesindeki mabetlere er-Rûm suresinin 3. ayetinde bildirilen "*Halbuki onlar yenildikten sonra birkaç yıl içinde yeneceklerdir*" sözünü yerine getirerek, el-Maide suresinin 52. ayetinde bildirilen "*Olabilir ki Allah fetih verir*" sözünü tutup, es-Saf suresinin 13. ayetinde "*Allah tarafından yardım ve yakın zamanda da bir fetih ve muzafferiyettir*" şeklinde bildirilen rüyanın yorumunu hakikat eylediler.

Yani peygamberlerin o kutsal toprakları, asi Çerkezlerin zulmünden ve yoldan çıkmış firavunların korkunç işlerinden tamamen kurtarılıp, Mısır ülkesi, yasaların geçerli olduğu diğer büyük şehirler gibi, Hz. Ebubekir'in uyguladığı gibi *Yüce Tanrı'nın rahmeti Hz. Peygamber'in ve onun üstüne olsun*, Hz. Peygamber'in kısmeti olan hazineler ve onun adaletinin ürünleriyle ganimetlenip huzura kavuşmuş, "*Biz seni yeryüzüne halife yaptık*" şeklindeki Kur'an'ın Sad suresinin 26. ayeti tamamen gerçekleşmiştir.

Her şeyin mülkiyetini elinde bulunduran Tanrı'ya hamdolsun, "Elindeki mülkü istediğine verir" ayetleriyle kutlanıp, dünyayı ele geçiren padişahın bayrakları ve

¹³ *Ey âlemlerin sahibi Allah'ım! Peygamberlerin efendisi (Hz. Muhammed) hürmetine duamızı kabul eyle.*

¹⁴ Kur'an, Sure XCIII, Ed-Duhâ, ayet 11, *...Fakat Rabbinin nimetini gizlemeyip haber ver, halka bildir.*

¹⁵ Hadis, *O, nimetinin eserini kulunun üzerinde görmeyi sever.*

cihanın sahibi olan Tanrı'nın uğurlu ayetleri doğu ve batı memleketlerine ulaşsın, güneşin doğduğu yerlere mektup olsun.

Tanrı kabul etsin. Ey âlemlerin sahibi Tanrım! Peygamberlerin efendisinin yüzü suyu hürmetine bu sadık duacınız, hassas Mesîhi'ye bu huzur müjdesini ve debdebeyi "*Fakat Rabb'inin nimetini gizlemeyip haber ver, halka bildir*" ayetindeki gibi ve "*O, nimetinin eserini kulunun üzerinde görmeyi sever*" hadisinde belirtildiği gibi bildirmenin farz olması sebebiyle bu kulluk ve kölelik belgesi, bu sadakat ve saygı sayfası, gök kadar yüce bargâhının eşîğine ve dergâhının hizmetkârlarına gönderildi.

Gönlün arzusu, iltifatlarını işiterek şereflenmektir.

Sonsuz dua ve selam olsun.

Çünkü maksat, dua binasını döşemek ve şükür temellerini sağlamlaştırmaktır.

Bu kadarla yetinildi.

Adalet güneşi, dünyanın dörtte birini oluşturan meskûn memleketler üstünde kulların sahibi Allah için kıyamet gününe kadar parıldasın.

Derviş yaratılışlı Mesîhi kulların fikirleri.

METNİN SÖZLÜĞÜ

A

‘**Abd** (A) : Kul, köle, hizmetçi.

‘**Adl** (A) : Hukukun uygulanması, insanlara haklarının verilmesi, iyiliğin ve kötülüğün karşılıklarının verilmesi; doğruluk.

Āftāb (F): Güneş, hürşid, şems.

‘**Ahd** (A) : Vaat etme, söz verme, vefa, sözde durma; yemin, and, sözleşme.

Aḥmedī (A) : Hz. Muhammed’e özgü, Hz. Peygambere ait.

Aḳdes (A) : En mukaddes, en kutsal.

‘**Alā** (A) : Üstüne, üstünde, üzere.

‘**Alā Muhammedin** (A) : Muhammed’e, Muhammed’in üzerine.

Ālāyış (F) : Debdebe, tantana, gösteriş.

‘**Ale’l-‘ādeti’l-me’lūfe** (A) : Alışılmış olduğu üzere.

‘**Ālem-i gayb** (A) : Gizli âlem, ruhlar ve meleklerin bulunduğu âlem. Allah’ın bilgisinde bulunan âlem.

Ālihi (A) : Onun soyu, nesli.

‘**Aliye** (A) : Yüce ve aziz olan.

Āmīn (A) : Doğru, gerçek, hakikat; duaların sonunda “öyle olsun, Tanrım kabul et” anlamında kullanılır.

Arāzi (A. Arz’ın çoğulu) : Yerler; ekilip biçilen topraklar.

‘**Arşa** (A) : Boş arazi, yer, bina bulunmayan, ekim ve biçme işinin yapılmadığı boş toprak parçası.

Arz (A) : Yer, yeryüzü, dünya.

Āsāyış (F) : Huzur, güven; korku ve endişe bulunmayan ortam, durum.

‘**Atebe** (A) : Eşik, basamak.

Āyāt (A) : Ayetler.

B

Bād (F) : Ola, olsun.

Ba‘de (A) : Sonra.

Bākī (A) : Sonsuz, ebedi, ölümsüz; kalan, kalıcı olan.

Bār-gāh (F) : Büyük bir kimsenin huzuru, katı; padişahın toplantı yaptığı büyük salon; Tanrı’nın huzuru, katı, dua edilen yer.

Ber-memālik (F, A) : Memleketlerin üstünde, ülkelerin üstünde.

Ber-mūcib (F, A) : Gereğince, icabınca, durumun gerektirdiği gibi.

Ber-ṭarz (F, A) : Olduğu gibi.

Beşâ'ir, bişâ'ir (A, Beşâret'in çoğulu) : Müjdeler, sevinçli haberler.

Beşâret, bişâret (A) : Müjde, sevinçli haber; müjde karşılığı verilen armağan.

Bi- (A) : Yönelme durum eki anlamını verir, başına geldiği sözcüğü "e" haline getirir; ile, için anlamlarını da verir.

Bi-hurmeti Seyyidü'l-mürselîn (A) : Peygamberlerin efendisi'nin hürmetine, Hz. Muhammed'in hürmeti için.

Bi'l-küllîye (A) : Tamamıyla, tamamen.

Bi-Rabbi'l-İbâd (A) : Kulların sahibi olan Tanrı için.

Birle (T) : İle, birlikte.

Bi'smillâhi'r-raḥmani'r-raḥîm (A) : Esirgeyen bağışlayan Tanrı'nın adıyla.

Bi-tetmîm (A) : Tamamıyla, bütünüyle.

Buġât (A, Bâġî'nin çoğulu) : Haksızlık edenler, isyancılar, asi kimseler.

Bünyân (A) : Yapı, bina, duvar, esas, temel.

C

Cebhe (A) : Yüz, alın, ön taraf.

Cihân-bân (A, F) : Cihanın bekçisi, dünyanın koruyucusu, hükümdar; Tanrı.

Cihet : (A, Çoğulu Cihât) : Yön, taraf, yan; yer, mahal, semt.

Ç

Çerâkise (A, Çerkes'in çoğulu) : Çerkezler, Kafkas bölgesinde yaşayan yerli halk; metnimizde Kıpçakları da içerisine alan Memlukler'in kastedildiğini düşünüyoruz.

Çün (F) : Çünkü, gibi; nice, nasıl.

D

Dâ'î (A) : Dua eden, duacı; çağırın.

Ḍarâ'at (A) : Zayıf ve zelil olma, aşağılanma.

Der-gâh (F) : İbadet edilen yer, mescit; büyük bir kimsenin huzuruna çıkılacak kapı, padişah kapısı; tekke.

Dervîş (F) : Alçakgönüllü, kimsesiz, yoksul.

Dervîş-nihâd (F) : Derviş yaratılışlı, alçak gönüllü.

Dıraḡşân (F) : Parlayan, parlak, aydınlık.

E

Ecma'în (A) : Hepsi, tamamı, cümlesi.

Efkâr (A) : Fikirler, düşünceler.

Efkârü'l-İbâd (A) : Kulların fikri, kölelerin düşündüğü.

El-ḡamdü'lillâhi rabbi'l-âlemîn (A) : Âlemlerin Rabb'i olan Tanrı'ya hamdolsun.

El-kaẓiyyeti'l-marûfe (A) : Bilinen hükümce, bilinen hükme göre.

Emmā (A) : Fakat, lakin, ancak gibi şart edatıdır.

Erkân (A, Rükün'ün çoğulu) : Rükünler, bir şeyin esasları, temelleri; ileri gelen kimseler.

Es-salātu (A) : Selam olsun.

Eser (A) : İz, belirti; ortaya konan ürün, iş, çalışma.

F

Farz (A) : Müslümanlıkta, özür olmadıkça yapılması zorunlu, yapılmaması günah sayılan ibadet.

Felek-mikdār (A) : Gök kadar yüce, gök yüksekliğinde.

Ferā'ine (A) (Fir'avn'un çoğulu) : Firavunlar.

G

Ġaraz (A) : Maksat, niyet, gaye, kasıt, kötü niyet, kin.

Ġitī-sitān (F) : Cihanı zapt eden, dünyayı ele geçiren, cihangir.

Ġitī-sitānī (F) : Cihanı zapt edip ele geçirene özgü, cihangire özgü.

H

Ĥaddām (A) : İyi çalışıp hizmet eden, işinde başarılı hizmetkâr, görevli.

Ĥademe (A) : Hizmetçi, görevli.

Ĥafikīn (A) : Doğu ile batı, şark ile garp, mağrip ile maşrik.

Hazā (A) : O, şu.

Ĥazret-i Şiddik (A) : Hz. Ebubekir.

Hemişe (F) : Daima, her zaman.

Ĥizāne (A) : Hazine, kıymetli maden ve taşların, mücevherlerin korunup saklandığı yer.

Ĥümāyün (F) : Padişaha, sultana özgü; uğurlu, kutlu.

İ

Ġbād (A) : Kullar, köleler.

İktifā (A) : Yeterli bulma, yeterli, kâfi.

İlā (A) : Son, nihayet; ...-e dek, ...-e deġin, ...-e kadar.

İflām (A) : Bildirme, belirtme, anlatma; mahkeme hükmünü bildiren resmi karar yazısı.

İlā yevmi't-tenādd (A) : Kıyamet gününe dek, mahşer gününe kadar.

İltifāt (A) : Güzel sözler söyleyerek karşısındaki insanı okşama, güler yüz ve ilgi gösterme.

İncāz-ı va'd (A) : Verdiği sözü tutma, sözünü yerine getirme.

İrsāl (A) : Gönderme, yollama, gönderilme.

İstibşār (A) : Sevinçli bir haber veya müjde alma.

İstisāl (A, Asl'dan) : Kökten koparıp çıkarmak, kazımak.

İstisrār (A) : Odalık alma.

İzāz (A) : Hürmet etme, ağırlama; ikram ve izzette bulunmak, saygı göstermek

K

Ke-sā'ir (A) : Diğerleri gibi.

Kıst (A) : Pay, hisse, nasip, kısmet, rızık.

Kitāb-ı lā-reyb (A) : Kur'an.

L

Lā-reyb (A) : Kuşkusuz, şüphesiz, kesin.

M

Ma'dilet, Ma'delet (A) : Âdil davranmak, hukuku yerine getirmek; adaletin uygulandığı yer.

Mahā'if (A) : Tehlikeli ve korkulu yerler.

Mahrūşa (A) : Büyük şehir.

Manşūb (A) : Nasbedilmiş, atanmış.

Maşrikin (A) : Güneşin doğduğu taraflar, doğu yönü, doğu tarafları.

Meclis (A) : Toplanıp oturulacak yer, toplantı yeri.

Memālik (A) (memleket'in çoğulu) : Memleketler, şehirler.

Mer'iyye (A) : Riayet edilen, hükmü geçen; hürmet edilip saygı gösterilen.

Mesīhī (A) . 15. yy. sonunda 16. yy. başında yaşamış, inceleme konumuz olan mektubun müellifi olan şair. Bir divanı, Edirne şehrengizi ve Gül-i Sad-berg adlı mektup örneklerinden oluşan eseri vardır.

Mevādd (A) : Maddenin çoğulu, uzayda yer tutan varlıklar, nesnelere.

Mevkīf (A) : Durulacak yer, ayakta durup beklenecek yer.

Mevkīfī'l-mukaddesī (A) : Mukaddes yerler, kutsal topraklar.

Meymūn (A) : Uğurlu, kutlu, mübarek.

Mezālim (A, Zulm'ün çoğulu) : Zulümler, haksızlıklar, yapılan baskı ve işkenceler.

Mısr (A) : Afrika'nın kuzey doğusunda, Akdeniz'in kıyısındaki ülke, Mısır; şehir, memleket.

Mikdār (A) : Kıymet, değer, derece; parça, kısım, bölük;

Miṣāl (A) : Örnek, gibi.

Muḡtenem (A) : (Ganimet'ten) : Ganimetlenmiş, ganimetli.

Muhammedî (A) : Hz. Muhammed'e özgü, Hz. Peygambere ait.

Muhtlş (A) : Halis, katıksız, saf ve temiz olan; samimi, iki yüzölü olmayan.

Muqaddes (A) : Temiz ve kutsal olan, ilahi.

Muqaddese (A, Kuds'ten) : Takdis edilmiş, kutsanmış, temiz; kutsal.

Muqtezā (A) : Gereken, gerekli olan, icap eden.

Mutazarri (A) : Tazarru eden, yalvarıp yakaran: alçak gönüllölük gösteren.

Mübeşşir (A) : Müjde veren, iyi ve güzel haber verip sevindiren.

Müreffeh (A) : Rahat ve huzurlu, ferah.

Mübārek (A) : Bereketlenmiş, çoğalmış, bereketli, uğurlu, hayırlı.

Mülk-ıktidār (A) : İktidar sahibi, padişah.

Müşerref (A) : Şereflenmiş, şerefli, kendisine saygı gösterilip değer verilen.

Mütehaşşıs (A) : Bir iş veya konuda çok bilgili olan, usta.

Mütehaşşıs (A) : Çok duygulu, hassas, hisli olan.

Nebiyān (A) (Nebi'nin çoğulu) : Nebiler, peygamberler, resuller.

Nevvāb (A) : Naib, birinin yerine vekil olan, vekillik yapan.

N

Nidā (A) : Seslenme, çağırıp haykırma, bağırma; ünleme; ünlem.

Nihād (F) : Yaratılış, huy, tabiat.

Niyāz (A) : Yalvarma, yakarma, dua; bir şeye ulaşmak için şiddetle yalvarıp yakarma.

Nüvvāb (A) : Naibler, birinin yerine vekil olanlar, vekiller.

R

Rāyāt (A) (Rāyet'in çoğulu) : Bayraklar.

Rıkkıyyet (A) : Kölelik, kulluk.

Rub^ç-ı meskūn (A) : Dünyanın karalardan oluşan, yaşanabilir dörtte birlik kısmı.

Rüpyā (A) : Düş, uykudayken insanın yaşadığını sandığı ortam.

S

Şafha (A) : Aşama; üzerine yazı yazılabilen sayfa.

Şahbihi (A) : Onun sohbetinde bulunan dostları, ashabı.

Şahife (A) . Sayfa, kitap veya defter yapraklarının bir yüzü.

Savma^a (A, Çoğulu Savāmi^ç) : İbadet yeri, hücre.

Sāye (F) : Gölge.

Sedīde (A) : Yalan yanlış olmayan; sağlam, tam, doğru.

Sem (A) : İşitme, dinleme.

Senā (A) : Övme, övüp yüceltme.

Seniyye (A) : Yüce, yüksek, ulu.

Sevāmi (A, Savma'a'nın çoğulu) : İbadet yerleri.

Südde (A) : Kapı, eşik.

Sükkān (A, Sākin'in çoğulu) : İkamet edenler, oturanlar.

Ş

Şehr-yār (A) : Hükümdar, padişah.

T

Tāat (A) : İbadet etme, kulluk.

Tābān (F) : Parlayan, ışıklı, aydınlık.

Temhīd (A) : Yayma, döşeme; düzeltme.

Tenādd (A, Nudud'den) : Dağılma, darmadağın ve perişan olma, birbirinden ürküp kaçma; kıyamet, mahşer.

Teşyīd (A) : Müşeyyed etmek, binayı yükseltip sağlamlaştırmak.

Te'vīl (A) : Bir söz veya davranışı başka türlü anlamlandırmak, yorumlamak; Kur'an'ın ayetlerini inceden inceye yorumlamak.

Tezellül (A) : Zillet, zelil olma, aşağılanma, alçalma.

Tuğāt (A, Tāgi'nin çoğulu) : Yoldan çıkmış, azgın kimseler.

U

U'büdiyyet (A) : Kulluk, kölelik.

V

Vāqi olmak (A, T) : Meydana gelmek, gerçekleşmek, olmak.

Vaz (A, Çoğulu Evzā) : Koyma, konulma; bırakma; tayin etme, atama, belirtme; durum, duruş, hareket, tarz.

Veşīka (A) : Bir durumun veya bir sözün doğruluğunu gösteren, kanıtlayan belge, senet.

Y

Yā Rabbe'l-ālemīn (A) : Ey âlemlerin sahibi! Ey Tanrım!

Yevm (A) : Gün, yirmi dört saatlik zaman parçası.

Z

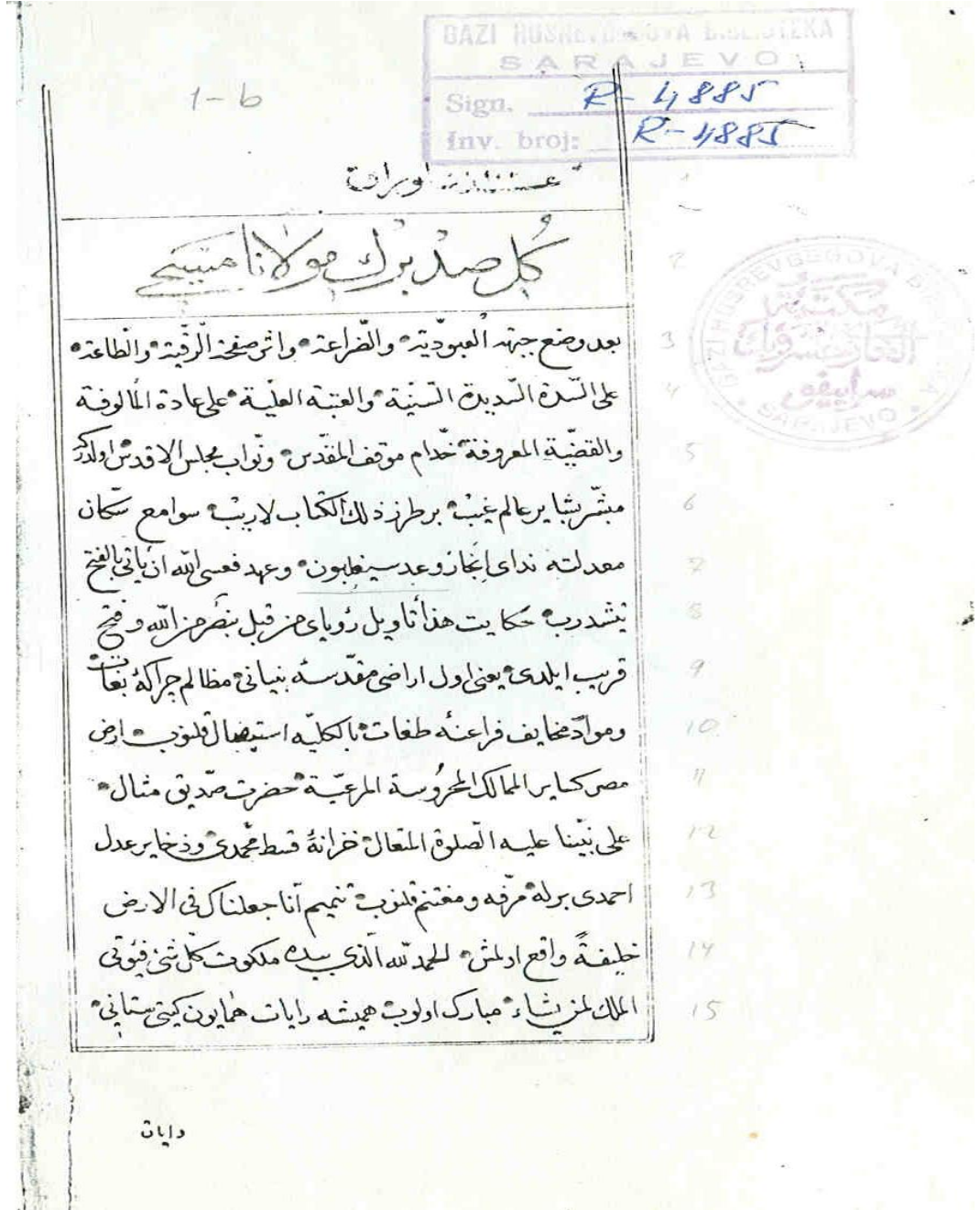
Zahā'ir (A, Zahire'nin çoğulu) : Zahireler, yiyecek, hububat gibi şeyler.

Zālik (A) : Giden, gidici.

Zālike (A) : Bu, şu, o.

KAYNAKÇA

- Abdulkâki, Muhammed Fuad, *El-Mu'cemü'l-Müfehheres Li-Elfâzi'l-Kur'âni'l-Kerîm*, Çağrı Yayınları, İstanbul 1987.
- Celâl-zâde Mustafa, *Selim-nâme*, (Hazırlayanlar: Prof. Dr. Ahmet Uğur, Öğr. Gör. Mustafa Çuhadar), Kültür Bakanlığı Yayınları Ankara 1990, s. 403-440.
- Derdiyok, İ. Çetin, *XV. Yüzyıl Şâirlerinden Mesîhî'nin Gül-i Sad-berg'i*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Adana 1994.
- Hammer, Joseph von, *Osmanlı Tarihi*, C. I, (Çeviren Mehmet Ata, Bugünkü Dille Özetleyerek Yeniden Yazan: Prof. Dr. Abdülkadir Karahan), Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1991, s. 391-404.
- İzmirli, İsmail Hakkı, *Ma'ânî-i Kur'ân, Kur'ân-ı Kerîm ve Türkçe Anlamı*, Eren Yayınları, İstanbul 1977.
- Mengi, Mine, "The Fifteenth Century Ottoman Poet Mesîhî and His Works", *Erdem*, Volume: II, Issue: 5, Ankara 1986.
- Mesîhî, *Gül-i Sad-berg*, Süleymaniye Kütüphanesi, Esat Efendi Bölümü, Nu. 3351/2; Hacı Selim Ağa Kütüphanesi, Hüdâyî Efendi Yazmaları, Nu. 1291; Gazi Husrev Begova Biblioteka, Nu. 4885, Çorum İl Halk Kütüphanesi, Nu. 2237/1-2.
- Pala, İskender, *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, Akçağ Yayınları, Ankara 1989, s. 171.
- Redhouse, Sir James W., K, C.M.G., LL.D., M.R.A.S., *Turkish and English, Lexicon*, Librairie Du Liban, Beirut 1987.
- Süleyman Bey, *Mebâniyyü'l-İnşâ*, C. I., 1291; C. II., 1289.
- Tansel, Selâhattin, *Yavuz, Sultan Selim*, Millî Eğitim Basımevi, Ankara 1969, s. 123-190.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, *Osmanlı Tarihi*, C. II, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1983, s. 281-292.

Gazi Husrev Begova Biblioteka, Nu. 4885, Gül-i Sad-berg, v. 1-b

2 - a

دایات میمون حمان بائی و شهریار عرصه خانقین ده منصوب
و صفحه مشرقین ده مکتوب اولامین باری العالمین و بحر من
سید المرسلین چون بو عبد مخلص و داعی مسیحی مخصوص بولایش
استبشار و الایش استسار اعلام بوجبت اما بنعمه ربیل فحذت
و تقضای بجان بری اثر النعمه عبد فرخ ولد غنی جفندن و نفعه
نیان و عبودیت و صحیفه اعزاز و رقیق سدک بارگاه فاکه مقد
و جدمه درگاه ملک اقتدار ارسال اولندی منضر عدد کسوع القان
بری ابله شرف اولام باقی چوت عرض تمهید بنیان دعاء و تشبیه
شاد بو مقدار له اکف اولندی آفتاب معدت بر ممالک ربع سکون
تابان و درخشان باد بر الجباد الی یوم الناد اضعف العباد
مسیحی رو بر نهاد دیگر انواع نیاز مندی و شکستگی
واصناف آرزو مندی و دبستگی بر له اتخاف و اهدی اولند و مندی
معروض ضمیر منیر خورشید نظیر اولدر که هر نه دکو ^{او نامه} فخر برام
اجلائی و اصحاب ذل فناء ملک الحاح و املائی اعیان مزینت اولند
مقبول و ارکان دولت یانند اجابته موصول دکدر بنه الدر اول

1 - 6

کل صبر بر کولاناسی
فنییه مکرم

1	بهر وضع جسمه العیودیة والخطیفة . وازن صنیة الرقیة والطاعة الهمدة
2	الیدیه السنیة . والعننه العلیة . علی عاده المألوفة . والعنفیة المفروقة
3	قدام حرقن المقدسین . وثواب مجلس الاقدس . اولادک من ذریة ابر
4	عالم غیب . بر طرز ذلک الکتاب لاریب . سوامع سکانه سابقه وعودته
5	ندایه انجار وعلایقه بلویه . وعهد نفس الله اذ یأیة بالذبح بتشاروب
6	حکایت انداناولیل زویات من قبیل نصرالله وفتح قریب ایلدک . یعنی
7	اول اراضی مقدسه بنیایه مطالم جراسه وبنات . ومواد
8	مخایف فراعنه وطفات . بالکلیة استحصان قلوب ارض معمر کبار
9	المیالک محروسه المعبیه . حفت صبر منال . علی نبی علیه الصلوة المتعان
10	فزانة فقط طیرت . ووقایه کمال العبد بر له . وقته وفتنته قلوب . تنجیم عین
11	فی الارض خلیفة . واقعه لولمکنده لاله اندیک بیوه ملکوت کل شی . فیونی
12	الکلیت بنات : مبارک اولوب . مبررات بما یوه کتیب مستانه
13	وایات بموه جهانه بان . وشهر بار عرصه حافقینده . منصرف وصفه قمرین
14	مکتوب اول . امین یارب العالمین . ووجه سید المرسلین . جوهه بو عبید
15	خلص . وهاعی مسی امتخصص بنو اسایش استبار . والآن بنو استبار
16	اعلام . بموجب اتا بنعمه ذیک محمدت . وبتقاضیه یجب اذ یریه انتم لکم
17	عبد . فرض اولوش جهنده . وثبقه و نیاز وعبودیت . وصحیفه اعزاز
18	رقبت سره . بارگاه ملک مقدره . وبقدره و درگاه ملک مقدره ارسال
19	اولندیک متفطره . سمع التناثره ایا مشرق اول . باؤجوه غرض تمهید
20	
21	

بنیة

2-0

1	نبیة دیا و تشبیه ارکانه نادر بو قدر له کتفا اولدیجی - اقباب
2	معدت - بر می گشت بر ما سکوة نایفة - و در خفا با و برت العباد
3	الحب بوم الشاد افقر العباد و مسیحی در و بسس نهما و شفقت
4	نامه آت بخندن و با حکما دن غرضوز اوللا
5	انواع نیاز مند بی هشت گونی - و اصناف ارز و مند بی دینگی
6	بر له انخاف - و اهریج - اولند قده هکله لروض فیمین لور سید نظر
7	اولدر که هم نه و کلدار بابت فزوک ابرام اجلا با - و اصحاب بن وقتا هکند
8	الحج اولدیا ایخایة عزت او کند مقبول - و ارکان دولت یا نند
9	اجابت موصول و کولدر رینه آنر - اول استام و کرم اسپانده
10	اسند عالی رینه - و اول سده و مساوات نازده - تقاضا لرینه کیزلر
11	حاجت اسند حاصه نه لایجا دعت اوللا ظهیر اولمخ دلور - و محنت قیمنه
12	مع ندر اتم مستحق اهدت اولاد دست کیم اولمخ استارلر - و نفع کوفه
13	غرض حاجت و انظار منت اتمز لر و اقوان صفایک - و خلافة فایدا
14	داه انشک تحصیلنه ساعبر - و جافه و ولده دایم در مقصود کیم
15	بومقد مارتة اولدر که حاصل جابل دعا و ناقلمی منشا عجز کلمس نر جابل
16	نیزه کوز کمال استقامتله - معروف و غیره اما نلم هو صدق - سعی
17	کفایت - و ضبط هایت - اهل کینه کوز کوز و لور بهره فکرمته
18	قوندسته حقدرة اقدام فزونیم بیرونه کلور کمنه در خصوصه اهریج
19	باش اسم الله مات حاضر لر نیک حاک یا به شرفی فوالر رینه سببانه
20	والله انمروه شفقت نامه کدانی وارور عالیج بهت الله
21	جهتی کتمش و طابنده اتواض انوک حقدرة نامنا سوزر سبیلوب

Hacı Selim Ağa Ktp, Hüdâyî Ef. Yazmaları, Nu. 1291, Gül-i Sad-berg, v. 2-a

